

Manfuetus in arena facies. Gen. 6. 14. Hugo Viſt. l. alleg. in Gen. 16. Arca eſt anima ſancta; ſel ſecretum conſcientiæ: aquæ tentationes. In arca nullus legitur genitus: erat enim locus, & tempus poenitentię. Itã ille. Arcam Noe homines intrarunt octo, utriuſque ſexus: cùmque anno integro fuiſſent incluí; iſdem illo octo ſolum exierunt. Tribulatio enim, non tantùm ab illicitis, ſed licitis etiam voluptatibus retrahit. Imò nẽ quidem agnus, vel leo, vel aliud animal natum eſt in arca toto illo tempore. Stella de contempt. p. 1. cap. 79.

Clamavit filium Iſrael venit ad me. Ex. 3. 9. Vide, quid faciat afflictio: compellit invocare Deum. Corn. hic.

Job Deum benedixit, non felix, ſed miſer.

Virga tua, & baculus tuus: ipſa me conſolata ſunt. Pfalm. 22. 4. Virga pertinet ad iuſtitiam; & fortitudinem Domini Salvatoris; ſicut Pfalm. 44. 7. dicitur: Virga diſciplinæ, virga regni tui. Baculus ad adiutorium humanum reſpicit: quo & pes ipſe cautè deſigitur, & totum corpus niſi deſuper incumbentium ſuſtentatur. Sed videamur, quemadmodum nos utraque conſolari poterunt, cùm res omnino diverſe ſint: baculum quippe non eſt dubium conſolari, qui ad opem ſerendam humanæ ſemper imbecillitati aſſumitur. De virga quid dicemus? quæ percutit, affligit, & vitia noſtra iudicialia potestate caſtigat: conſolatur planè, & ipſa Fideles: quando eos ad viam Domini adhibita emendatione perducit. Nam reſtè conſolari dicimus omne, quod adjuvat; eſt ad tempus nos pro ſua diſtinctione contriſtat. Unde Hebr. 12. 11. omnis diſciplina in præſenti, videtur quidem non eſſe gaudii, ſed mœroris: poſtea autem fructum eſt reſtè pacatiſſimum. C. Caſſiodorus hic.

Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Pfalm. 50. 19. In tantum prodeſt tribulatio Chriſtiano, ut per hanc ſpiritus noſter Deo ſacrificium fiat. B. Fulgentius ep. 7. ad Venantiam de penit.

Et lectum eſt os meum in tribulatione mea. Pf. 65. 14. Quid locutum? holocauſta medullata offeram tibi. v. 15.

In die tribulationis meæ Deum exquiſivi. 76. 3.

Cùm occideret eos, quaerebant eum. Pf. 77. 34.

Tribulatio, & anguſtia invenerunt me. Pf. 118. 143. quaſi perquirat hominem. Idè: mandata tua meditatio mea eſt; ſcilicet ad ſervandum. S. Vinc. Ferr. f. 6. D. 16. Trinit.

Ad Dominum, cùm tribularet, clamavi. Pf. 119. 11.

Faciens eſt Dominus vultu inimicus. Thren. 2. 5. Mira diſpenſatione temperat ſententiam ſeveritatis: dum quaſi, & non ex toto, inimicus dicitur. Quia, eſt eam videatur deſerere in manibus hoſtium, & aſſigere aliquoties in tantum, ut penitus deſtituta credatur: non de crudelitate imitatorum ſortè venit, ſi ſe demum converteret, ſed de providentia pietatis, ut ad eum flagellata redeat. S. Paſchaſius hic.

Ex Novo, & Patribus.

Ece princeps unus acceſſit, & adorabat eum. Matth. 9. 18. S. Marcus 5. 22. ait, non ſolum adoraffe, ſed etiam ad pedes ejus provolutum. Quid hunc principem ſic humiliavit? non dubium, quin maxima illa calamitas, qua premebatur. Hic eſt primus calamitatum fructus. Diez. D. 23. Pent. c. 1.

Tum maxime Deus ex memoria hominum elabatur, cum beneficiis ejus fruenteſ honorem dare divinæ indulgentiæ deberent. At verò, ſi quæ neceſſitas gravis preſerit, tunc Deum recordantur. Lactantius l. 2. inſtit.

s. XVI.

Tribulatio facit ſuſpirare cœlum.

Urgebantque Egyptii populum exire de terra velociter. Exod. 12. 33. Compellunt nos exire de Egypto præſentis vitæ habitatores; ſcilicet tribulationes, morbi, paupertas, mors ipſa; faciuntque nos ſic ambulare ad terram promiſſionis. De Kampelgius. Mundus.

Pondus, & ſtatera, judicium Domini. Prov. 16. 11. Sicut tribulationis hæc enim juſto iudicio ita librat Deus; ut viribus hominis tum naturæ, tum gratiæ, congruant, ac ferendo ſint. Rurſum, ſicut in libra, ſi in una bilance pondus imponas, altera prius depreſſa attollitur: ſic Deus onus tribulationis corpori imponit, ut mens, prius in terram depreſſa, ſeſe elevet ad Deum, & amorem cœleſtem. Corn. hic.

Ventus elevans fluctus.

Tribulationis varii fructus, & præmia.

Ex Veteri, & Novo.

Quare negligitis? Gen. 42. 1. Quæres: qua ratione Joſeph tam diu incognitus manſit in Egypto, putã viginti tribus annis; itã de ſe nihil unquam nuntiavit Patri, adeò propter ſe mœrenti. Cur hoc itã fieri, & celari voluit Deus? Reſpondeo, quia Deus hoc quaſi purgatorium mœroris voluit dari Jacobo, ob leviam ejus quædam peccata: tum quia nimis, & cum invidia fratrum, amaverat Joſephum. Solet enim Deus nimios Sanctorum, circa rem, vel perſonam aliquam mœros hoc modo per adverſa, quaſi vinum injeſta aqua temperare. Itã S. Aug. f. 82. de temp. apud Cornelium hic.

Non introducitis hos populo. Num. 20. 12. Fuit hæc inſignis poena, & mortificatio Moſi, quòd terram præmiſſam, adeò conceptam videre non potuerit: quodque Ducatus ſui longiſſimi, & moleſtiſſimi, ſine ac fructu, fruſtratus fuerit. Cornelius hic.

Habui meſes vacuos, & nolles laborioſas enumeravi mihi. Job 7. 3. In hac vita quædam laborioſa ſunt, quædam vacua: quædam verò vacua ſimul, & laborioſa. Amore quippe Condiſtoris, præſentis vitæ tribulationibus exerceti, laborioſum quidem eſt; ſed vacuum non eſt. Amore autem ſæculi, & voluptatibus ſolvi; vacuum quidem eſt, ſed non laborioſum. Amore verò ejuſdem ſæculi adverſa aliqua pati, & vacuum ſimul eſt, & laborioſum: quia ex adverſitate mens afficitur: & remunerationis præmio non repletur. In his itaque S. Eccleſia, qui in ea poſiti adhuc voluptatibus diſſoluunt, & proinde fructu boni operis non ditantur; meſes vacuos ducunt: in his verò, qui æternis deſideriis dediti, Mundi hujus adverſa patiuntur: laborioſas noctes enumerat. C. S. Greg. mor. l. 8. hic.

Honeſtavit illum in laboribus. Sap. 10. 10. Græc. ditavit eum in arumis.

Ex Patribus, & aliis.

Horrorem operis fructus excuſat: ululans ille, & gemens, & mugiens, inter manus medici; poſtmodum eaſdem mercede cumulabit, & artificeſ optimas prædicavit, & ſavas jam negabit. Tertull. c. 5. Adv. Gnoſt.

Ut caro mollibus, ſic anima duris nutritur: illam blanda refovent, hæc aſpera exercent: illa delectationibus paſcitur; hæc amariſſimibus vegetatur. C. Sancti. Greg. moral. lib. 10. cap. 13.

Niſi tentatio; nec corona: niſi certamina: nec præmia: niſi ſtudia; nec honores: niſi tribulationes; nec remiſſio: niſi hyems; nec æſtas. S. Chryſoſt. hom. 4. ad pop.

Sicut firmas arbores ventorum impetus irruens, & undique jaſtans, non evellit: ſed & ſolidiores, ac firmiores hiſ incurſibus reddit: ſic & animam ſanctam, & pie viventem, tentationum incurſus, & tribulationum non ſupplantant: atque etiam ad majorem patientiam præparant. S. Chryſoſt. ibid.

Proſperitas laqueus eſt; culter incidens hunc laqueum adverſitas. Guigo de tranquill. animi c. 14.

Nuſquam ſecuta eſt anima Chriſtiana, niſi in adverſis. Idem 16.

s. XVIII.

Tribulatio parva, & brevis.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Ex Veteri.

Generations autem quarta revertetur huic. Gen. 15. 16. Prænuntiabat Dominus Abrahe amico ſuo; quòd poſtericius quadringentos annos in dura captivitate exacturi, demum vero in terram promiſſionis reverturi eſſent, dicens: generatione. Hoc ad conſolandum illum dixit, quòd calamitates non perpetuò future: habent enim levitatem miſeritæ, quæ ſinem habent. S. Hieron. ep. 36. nihil longum, quod ſinem habet. Did. Nyſi. l. 4. c. 9. Vitæ Abr.

Divides eam minutatim. Lev. 2. 6. Optima eſt ſerendæ tribulationis exhortatio, dum ſuades; nec longam, nec multiplicem fore. Unde allegorizans Galfridus, oblationem ſimile in ſartagine frixæ, ſed minutatim dividendæ, & oleo ſuperfundæ, ſic ſcribit; oportet moleſtia alicujus gravioris tribulationis afflictio, velut in ſartagine frixo, ſolo oleo abundantioris conſolationis ſubvenire; nè cremari incipias. Hac divide minutatim. Dico autem, nè ſicut quòſdam inſipienter interdum facere novimus ipſe tibi dies, & annos, & longa tempora, coacerves; tanquam ſimul omnia debeas ſuſtinere, quæ ſimul nequeunt provenire. Sufficiat magis dici malitia ſua: ut conſiderans, quia non conſurgat duplex tribulatio, fixuram dividat minutatim. Ramirez in ep. 2.

Cal. X

Calix in manum Domini vini mei plenus miſte. Pf. 74. 9. Sunt multæ proprietates calicis, quare præſens tribulatio; calici comparatur: quia, ut ſcyphus pauca capit, id eſt, meſura parva eſt. Rom. 8. 18. non ſunt condigna. Tegitur cooperulo pulchro, id eſt, ſpe vitæ æternæ. Laticat. Rom. 5. 3. gloriamur in tribulationibus. Hugo Card. hic.

Torrentem torrentem amara niſtra. Pf. 123. 5. Haberi non debet calamitas; ſi aut tranſit, aut pertranſit ad nobis. Oli. va fer. 2. Paſch. Dicitur adverſitas torrentis. Hugo Card. in Kecla. l. 5.

Oritur ſol, & occidit. Eccl. 1. 5. quia brevis eſt omnis adverſitas præſens, quæ pro Domino ſuſtinetur, reſpectu præmi, quòd meretur. Hugo Card. hic.

Faſciculus myrrhæ. Cant. 1. 12. Myrrhæ, amara res, dura, & aſpera, tribulationem ſignificat. Ea ſibi Dilecti cauſa imminere proſpicies, gratulabunda loquitur: faſciculus myrrhæ. Non ſalcem, ſed faſciculum - Dilectum dicit: quòd leve præ amore ipſius ducat, quidquid laboris imminet, & doloris. Bene faſciculus! quia Parvulus natus eſt. nobis: bene faſciculus; quia non ſunt conſigna paſſiones hujus temporis. Eſt quoadque nobis inſignis cumulus gloriæ, qui modè eſt faſciculus myrrhæ. S. Bernardus f. 43. in Cant.

Ex Novo.

Erat enim contrarius ventus. Matth. 24. 24. Hoc ſignificatur; quòd poſt Chriſti Aſcenſionem. S. Eccleſia in hoc Mundo multa adverſa eſſe paſſura. Eufebius Gallicanus hom. in Sabbath. poſt Cin.

Poteſtis bibere calicem? Matth. 20. 22. Citò bibitur, quod inſunditur calici: ſic paſſio velociter tranſit. Et, quòd liquidum eſt, dilabitur; & paſſio tota fluat. Quòd meſuram habet, perpetuum eſſe non poteſt: calix autem meſurata eſt portio. Sim. Caſſ. l. 7. c. 29.

Mulier, cùm parit, triſtitiã habet quia venit hora ejus. Joan. 16. 21. Triſtitiã parturientiſ brevis eſt; gaudium verò ex ſilio nato diuturnum. Per horum denotatur brevis dolor. Chryſoſt. Theophylactus, Euthymius, Bonavent. notant, quòd Chriſtus tempore Paſſionis, & mortis ſuæ, comparat parturitionis; Reſurrexerunt vero gaudio poſt partum. Sylveira hic.

Trans torrentem Cedron. Joan. 18. 1. Volens ire in hortum, per quem paradifus intelligitur, tranſit per torrentem, ideſt, per tribulationem, & crucem. Dicitur torrentis: quia cum ingreſſo, & citò tranſit. Hugo Card. hic. Torrentis ſubitum, & deſuſcendem citò, tribulationem inſumit: non enim durabilia ſunt Mundi mala in aliquo. Deſuxit torrentis tribulationum, Apollolorum, & Martyrum: deſuxit torrens perfectionum Imperatorum, adverſantium omnium Regi Chriſto. Simon Caſſ. l. 13. c. 8.

Ex Patribus.

Perſecutiones ſunt grandines, & torrentes; & quæcumque alla, ſubita ſunt, & temporalia: quæ mollia quidem facile lædunt, ac diſſipant; à ſolidis verò, & reſiſtentiſ, ſi in illa incidunt, magis patiuntur aliquid; quàm ut illis incommodent. - Et quemadmodum, ubi grandinis nubilum præterit, & torrentis alveo ſuo effluat; illud in ſerenitatem diſſolvitur, iſte profundus abſorptus, viam, qua fluxerat, ſiccam, & aridam relinquit: itã & tempoſitas illa, quæ nos jam apprehendit, paulò poſt non erit; & medeſta ſineamus, non inſpiciere præſentia; ſed ſpem in ea extendere, quæ paulò ſunt ulteriora. S. Baſilius ep. 11. ad Nicoſ. Preſb.

Bono animo eſtote: nebula enim eſt, quæ brevi evaneſcet, dixit. S. Athanaſius, cùm Juliani Apoſtate juſſu Alexandria in exilium pelleretur, & circa ſe Chriſtianos illacrymantem videret. Apud Cornelium in Ex. 2. 14.

Nè animam abſiciamus, quando nos mala invaſerint. Torrentis eſt, cuſumodicumque ſit; eſt nubes, quæ prætercurrit. Quidquid moleſti dixeris, iſda habet ſinem. - Torrentis eſt ad tempus terribilis; & ruſum ſuper modum deprimitur. Sancti. Chryſoſt. in Pf. 123.

Omnes vitæ tribulationes aquis comparantur prætereuntibus; propterea, quia ſi quid in hac vitæ tribulationis acciderit, non ſtat; ſed celeriter tranſit. S. Iſidorus ſent. l. 3. c. 58.

Num. II.

Testimonia.

Ex Veteri.

Palæa non dabuntur vobis, & redditis conſectum numerum laterum. Exod. 5. 18. Moſes, & Aaron, mittuntur à Deo in Egyptum, populi ſui liberatores, & redemptores. Quid tunc? magis levit ira Pharaonis; & Palæa. Qualis hic rigor? nonne hæc crudelitatis ſignum eſt æternæ captivitatis, & oppreſſionis? imò nullum clarius ſignum eſt potius vicinæ liberationis. Lipomanus in Catena: Sic ergo tunc maxime populus Dei affligitur, cùm propinqua eſt ſalus, & liberatio. Beza t. 2. l. 11. c. 6. §. 4.

A. P. Spanner Poly. Tom. II.

Estabitur iustus in Domino. Pfal. 63. 11. Iustum in futuro dicit lætaturum: quia hic diſcipulos ſuos noverat diverſarum paſſionum aſſiduis ingravandos. Sed lætaturum, quando ſedebunt in iudicio iudicantes duodecim tribus Iſrael. Contriſtati ſunt ad tempus; lætaturum in æternum: quia majora ſunt præmia Domini; quàm quæ illi à Fidelibus, munere tamen ipſius, probantur offerri. Caſſiodorus hic.

Non relinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum. Pf. 124. 3. q. d. non ſinet providentia Dei juſtos à tyrannidibus diu vexari. Non dicit, non erit virga ſuper juſtos; ſed, non relinquet virgam afflictionis: citò tranſibit. Rupertus l. 7. de gloria Filii hom. quid eſt, non relinquet: niſi, diu durare non permittet. Recordamini priorum, ac noviffimorum: quicumque virgam ſuam, ideſt, potentiam ſuam, eleverunt ſuper ſortem iuſtorum; ad affligendos eos, qui ad vitam æternam prædeſtinati ſunt; non diu duratur. Nolle timere: quia non diu durabit virga hæc; ſed citò frangetur, & in ignem mittetur; ut ardeat. Sylveira in Act. 16. q. 12.

Uſque in tempus ſuſtinebit patienti. & poſtea reddito iuſticiati. Eccl. 1. 29. Hæc conſideratio ad patientiam hortatur. 1. Cor. 7. 29. tempus breve eſt. Theodoretus, prope finem. Octavianus hic.

Ad punctum, in modico, dereliqui te. Iſa. 54. 7. Septuag. ultima verba: in furore parvo averti faciem meam à te, & in miſericordia ſempiterna miſerebor tui. Qualis hic furor? parvus erat. Beza t. 3. l. 15. c. 22.

Et hoc uſque ad tempus; ait Daniel 12. 24. poſt varias recentis calamitates.

Ex Novo, & Patribus.

Et pro timore clamaverunt. Matth. 14. 26. Quid hoc? venit Dominus, ut metus tollat; & præbet illis occaſionem? ſic conſuevit Dominus vehementiores labores, & curas immittere; velut indices vicinæ liberationis. S. Chryſoſt. hom. 51. in Matth. ſemper hoc Dominus facit, cùm ſoluturus ſit mala aliqua difficilia, & terribilia inducit: quia enim non eſt longo tempore tenari, cùm finiendi ſunt agones iuſtorum. Volens ampliùs eos lætari, auget eorum certamina. Beza t. 2. l. 11. c. 6. §. 5.

Et tertia die reſurget. Matth. 20. 19. Non facis triſtis eſt abſeſſus, ubi velociffimus eſt reſgreſſus. S. Chryſoſt. hom. de Paſſ.

Breviſſimum dies illi. Matth. 24. 22. Erit tunc tribulatio, qualis non fuit ab initio Mundi. v. 21. Sed Deo ſit gratia qui magnitudinem tribulationis exiguitate temporis circumſcripſit. Dicit enim, quòd propter electos, breviſſimum eſt. S. Cyrillus. Jeroſ. Catech. 15.

Ece jam triduum ſuſtinebit me. Marc. 8. 2. Noluit ultra triduum jacere in ſepulchro; nè diu de abſentia triſtarentur Apoſtoli. Stella in Luc. 2.

Una hora. Marci 14. 37. Omne tempus, quod ab initio creationis uſque ad finem Mundi decurret, nec horam reſpectu æternæ diel poterimus appellare. Indicibilis brevitatis eſt vita hominum. Quid cauſamur de tribulationibus; aut anguſtiis; cùm vita noſtra ſit modica hora? Nam tempus, quod in præteritum eſt, elapſum, non vivimus; tempore vero futuro non vivimus: præſenti tempore vivimus; quòd majori velocitate futurum tranſvolat de præterito; quam bene curvato, & forti, ſagitta emittatur ab arcu. Quid ergo eſt, quod tam brevi hora cum Chriſto in ſuis placitis, & nobis utilibus, non poſſumus vigilare? atque ſuſtinere ferendo? niſi quia defectus eſt in nobis amoris, atque virtutis; quo acceptam potentiam homini fecit inutilem. Sim. Caſſ. l. 13. c. 13.

Post triduum invenerunt illum. Luc. 2. 46. Quàm bene juſtus numerat dies, quibus ab eo Deus diſceſſit: neque patitur Deus, plus quàm triduo, in labore eſſe, & ſine ſe. Stella hic.

His autem fieri incipientibus, levate capita veſtra: quoniam appropinquat redemptio veſtra. Luc. 21. 28.

Ambulantes, & eſtis triſtis. Luc. 24. 17. ambulatis, & mœoretis. Non magnopere ſentit peregrinus hoſpitiſ inopiam; nec arenis regionis, quam tranſit, illacrymatur. Domesticum incommodum odit; & ſi quem incolat, colloque, ſabuloſus eſt ager; ægrè fero, glareæque ſatiſſimo. Cœterum quàm tranſeo, nec me beatus allicis, nec me angit calamitas; ſi aut tranſit, aut pertranſit ad nobis. Non enim habemus manum hic civitatem peregrinamur. Hebræ. 13. 14. Oli. fer. 2. Paſchæ.

Modicum, & jam non videbitis me. Joan. 16. 16. q. d. tempus Paſſionis meæ; & mortis, breve eſt, unico triduo concluditur; & mox reſurgam. Recipite ergo brevitate dolores, & gaudii longitudine, conſolationem. Sylv. hic.

Multis, quid floras? Joan. 20. 13. Quorſum hæc interrogatio? an neſcitis? quòd afflictus animus validiſſe affligitur; cùm cogitur meminiffe, & proferre cauſas dolorum? Erat jam luctus finiendus: erat lætitia in foribus; & idè exacerbat dolor; ne minima lacrymula remaneat ex his, quæ poſſunt eſſendi pro Domino. Drogio Off. l. de Sac. Paſſ. equidem bene noveratis, ò piſſimi Angeli! quid ploraret? & quem quaerere?

H h

ret? quare illam iterum commemorando intus excites? Sed prope erat imperata consolationis gaudium: ideo tota vis doloris, & plorationis excurrat. Baza t. 2. l. 13. c. 6. §. 5.

Et servabo te ad horam tentationis. Apoc. 3. 10. ab hora, id est, a tempore, Tempus enim tentationis vite hujus, quia breve est, & velut tempestas transiens, vocatur hora. Corn. hic.

Cum venerit (Anti-christus) oportet illum breve tempus manere. Apoc. 17. 10. Terret nos magnitudine adversitatis; & refocet de brevitate temporis. Rupertus l. 10. in Apoc.

Nihil longum, quod finem habet. S. Hier. ep. 36.

Optimum est, in moribus tribulari ad horam; & persecutionem Comicam pati. Sim. Cass. l. 13. in Evang. Quid est persecutio Comica? quando hominem videmus in scena multari excidio; damnari capitis; impeti mucronibus: quam exigua illius commoveatur miseratione! scimus enim, hanc ludicram esse, & ficta; & umbras tantum vexationum; non veros cruciatus. Quocumque in hac vita toleraverit; si cum iis conserantur, quae in aeterna vita torquebunt; sunt commediarum fictae persecutiones, & solae representationes verarum calamitatum. Did. Nyss. Vit. Abr. l. 4. c. 9.

§. XIX.

In tribulatione adest Deus, patitur cum patientibus.

Ex Veteri.

A pparuit Dominus in flammis ignis de medio rubi. Exod. 3. 2. At cur Deus inter flammam, & spinas, se exhibet videndum? quin potius inter gemmas, & flores? Credo ut Moyses in periculum incendia, & in laborum dumeta, se conjicere non dubitaret; Deo ibi sine dubio fruatur. q. d. grade-re nudis pedibus per spinas, ad me inter spinas comorantem accessurus. Quidquid ibi laboris tibi contigerit; scias, mihi prius contigisse. Mendoza in 1. Reg. Annot. 34.

Vidi afflictionem populi mei - & scio dolorem ejus, descendit us liberem eum. Ex. 3. 7. 9. Nonne de caelo, & se fcede tua, Domine, eos poterat liberare ab omni malo? nonne Angelum ad eorum liberationem mittere? quid opis est, ut descendas? Gaudet Dominus, ut leviora faciat quae Sancti patiantur mala; sese illis immiscere. Olearius hic.

Antequam tentaretur Job, Deus ei nunquam locutus est: postquam autem tentatus est, venit ad eum Deus, & familiariter loquitur, quasi amicus cum amico suo. Veniant plagae, omnia pernamur genera: dum post plagas Christus adveniat. S. Hieron. in Pl. 66.

Intra est Dominus iis, qui tribulatione sunt corde. Psal. 33. 19. Est eis Dominus iuxta, ut medicus egro, ut consolator afflicti, ut adiutor laborantibus. Securus debet esse, iuxta quem adest Dominus. Et quid mirum? si Dominus est iuxta suum sacrificium: quia sacrificium est Deo Spiritus contribulatus. Hugo Card. hic. Sancti Bernardus ser. 17. in Psal. 90. Aurum probat fornacem, & viros iustos tentatio tribulationis. Ibi, ibi, cum eis es, Domine: ibi in tuo nomine congregatis medius aditas. Sicut olim. Dan. 3. 92. cum tribus pueris dignatus es etiam Ethnicis apparere: ut diceret: quia species quarerit similes Filio Dei. Quid trepidamus? quid cunctamur? quid refugimus hunc caminum? Savit ignis; sed Dominus nobiscum est in tribulatione.

Cum ipse sum in tribulatione. Pl. 90. 15. Et ego aliud interim requiram, quam tribulationem? S. Bernardus l. 17. hic.

Mitte illum de caelis sanctus tuus, & a sede magnitudinis tuae: ut mecum sit, & mecum laboret. Sap. 9. 10. Non petit a laboribus eximi; sed in laboribus cum Deo sociari: sperans, multo sibi jucundius fore, laborare pariter cum Deo vacuum omni labore in deliciis vivere. Mendoza in 1. Reg. 8. Annot. 34. Sect. 2.

Deservitque cum illo in focum, & in vinculis non dereliquit illum. Sap. 10. 13. 14.

Cum ambulaveris in igne, non comburaris - noli timere: quia ego tecum sum. Is. 43. 2. 5. Noverat hanc Dei providentiam. S. Dionysius, teste Satio in vita: qui, cum in clybanum ignis conjiceretur, dixisse fertur: eris hic mecum bone Jesu.

Filia populi mei! accingere cilicio, & conspergere cinere - quia respondet venis anstator super nos. Jer. 6. 26. Quid est, super nos? An & Deus cum populo peccante puniendus? Difficultatem cognoverunt Septuaginta: ideo translulerunt super vos. Sed recte. Sancti Hieron. hic: illud, quod nos interpretati sumus, super nos; Septuaginta super vos posuerunt: cum multo Deus misericordius dixerit: ut, quidquid super suum venturum est populum, super se quoque venire testetur. Mendoza in 1. Reg. 9. 5.

Ecce ego video quatuor viros solutos, & ambulantes in medio ignis. Dan. 3. 92. Adest amica Majestas; & patitur se Deus cum pueris in supplicio numerari. S. Chryso. hom. de trib. pueris. Quando non adfuit Filius Dei agonizantibus servis suis propter ipsum? nonne cum piis Martyribus Filius Dei? & in flammis; & in ceteris agonibus, semper praesens fuit. Rupertus hic.

Et servavit ei humera suo. Soph. 3. 9. Cur non utroque? quia Deus pariter cum illis onus subit; & illis unum humerum subjicientibus, ille subjicit alterum: ut laborem cum illis partiat. Mendoza in 1. Reg. 8. Annot. 34. Sect. 2.

Ex Novo.

Deus meus! Deus meus! ut quid dereliquisti me? Matth. 27. 46. Ideo Christus est derelictus in poenis; ne nos derelinqueremur in peccatis; ut ipse derelictio fit nostra liberatio peccatorum. Ideo derelictus in poenis suis; ne nos derelinqueremur, cum patimur in nostris. Sim. Cass. l. 13. hic.

Venit ad eos, Marci 6. 48. Quoties Dominus calamitates im-mittit, submitit una vires; ut tolerare queas. Cum in gravitate, & vite periculo, agerent Discipuli, circa quartam vigiliam noctis venit ad eos Jesus, ut opem eis ferret. Certum enim erat, quod cogit Discipulos suos ascendere navim, idem eis praesidio futurus esset. Did. Nyss. Sabb. post Cin. §. 2.

Suspiciens in caelum ingemuit. Marci 7. 34. Quid mirum, gemitum edi ab eo; qui cum afflicto patiebatur? Escobar t. 1. Mir. Chr. l. 7. Sect. 3. Obf. 4.

Vident Jesum - proximum navis fieri. Joan. 6. 19. In tribulatione Deus praecipue adest; quamvis non sentiat, sed quasi abscondat se; aspiciens nostrum certamen. Dum ergo affligimur, impugnamur, tentamur; sensum Deum praesentem, & nostrum consilium considerantem: sicque animamur viriliter militantes, & de subsidio Dei certissime confidentes: scientes verum esse, quod ait Psal. 90. 5. cum ipse sum in tribulatione; eripiam eum, & glorificabo eum. Dion. Carth. hic.

Persecutionem patimur, sed non derelinquimur. 2. Cor. 4. 9.

§. XX.

Tribulationes Deus non immittit ultra vires.

Ex Veteri.

Non arabis in bove, simili & asino. Deut. 22. 10. Quam Deus creaturas, etiam viles curat. Quid bovem asino ad aratum jungi? occurrit dubio Philo: quia non polleat paribus viribus, infirmiori consilium; ne cum fortiori contendens, succumbat negotio. Si Deus tantopere curat bruta, ut nolit ea labor viribus majori onerari; durissime, & aufterius, erga homines erit? Did. Nyss. l. 6. D. 1. Quadr. §. 5.

Qui fecit pondus. Job 28. 25. Pondus ventorum utilitas tribulationum est: quae ita in pondere sunt, ne supra mensuram gravent dorsa ferentium. Fidelis enim Deus, qui non patitur quemquam tentari super id, quod possit. Simo-n Cass. l. 5. c. 34.

Proba me Dominus, & tenta me: ut videret meos; & cur meum. Pl. 25. 2. Qui timere debuit tentationem, petit tentationem. Non times, ne in igne deficias? Non, inquit; quare? quia misericordia tua ante oculos meos est. Novi enim Dei bonitatem, qui pariter manu poenas distribuit; nec impar viribus onus cuiquam imponit. S. Aug. l. 25. 4. de temp.

Potum dabis nobis in lacrymis in mensura. Pl. 79. 6.

Pondus, & satera, iusticia Domini. Prov. 16. 11. Sunt tribulationes: has enim iusto iudicio ita librat Deus; ut viribus hominis tum naturae, tum gratiae congruant; ut ferendo sint. Cornelius hic.

Mane, Thebel, Pharez. Dan. 5. 25. Numeravit, appendit, divisit, q. d. Deum, nisi ex numerato, & appenso premere homines. Velloso in Judith. 7. Paran. 28.

Ex Novo.

Impleverunt duodecim copinas fragmentorum. Joan. 6. 13. Ego non panis modo copiam, & multiplicationem admiror; sed quod tantum, quae duodecim sportulae capere poterant, fragmenta superfluerunt; quod praeviderit, quantum essent consumpturi. Sancti Chryso. hom. hic. Nihil amplius superesse voluit, quam unde cujusque Apostoli copinus expleteret: ne quisquam gravius oneraretur. Did. Nyss. l. 6. Dom. 1. Quadr. §. 5.

Medicabit, & non videbitis me. Joan. 16. 16. Sic se Christus D. subtrahit, ut redeat iterum: ut quis premarat gravius, quam ferre possit, moreretur continuo. Velloso ante citatus.

Deus, qui totus est sapientia plenus, novit, quanti probationibus, tentationibusque indigent animae ipsi placere volentes. S. Ephrem serm. de patientia.

§. XXI.

In tribulatione Deus confortat, consolatur, tuetur.

Memoravit omnis multitudinem filiorum Israel contra Moysen. Num. 16. 41. Moyses, & Aaron, suggerunt ad tabernaculum facturus. Quod, postquam inirelli sunt, operunt nubes, & apparuit gloria Domini. Origenes hom. 9. in Numer. non legi-

legimus ante, quia obtexerat nubes tabernaculum, & apparuerat Majestas Domini, & receperit intra nubem Moysen, & Aaron; nisi nunc, cum insurrexerit in eos populus, & lapidare eos voluit. Dilectus ex his, quanta sit utilitas in perfectionibus Christianis, quantum gratiae conferatur; quomodo propugnator ejus fiat Deus. Pinna Ethol. 10.

Sustine sustentationes Dei. Eccli. 2. 3; Lyran. Dion. Carthuf. Hugo Cardin. idest, patientiam habe in tuis calamitatibus, quas cum sustines, eodem tempore, in iisdem a Deo sustentaris; ne cadas; viresque sufficit, ut eas toleres. Octavianus hic.

Ego reficiam vos. Matth. 11. 28. Non dicit, tollam laborem, seu onus vestrum; sed refocillabo vos. Non promittit Christus tolerare labores, & malorum onera, in hac vita; sed reficere interiori pabulo mentes, animosque hominum venientium ad eum. Cajetanus hic.

Dabo illi stellam matutinam. Apoc. 2. 28. Stella matutina est Christus consolans suos in persecutionibus, & afferens lucem proximae salutariae prosperitatis. Sylveira hic.

§. XXII.

Tribulatio probat nos.

Palpebra ejus interrogant filios hominum. Pl. 10. 5. Hebr. palpebra ejus dormientes scrutantur filios Adae. Cajetanus; metaphoricus est sermo ad similitudinem hominis claudens oculos; ut experietur, quid, se non vidente, alii faciant. Scrutatur filios Adae per simulatam illam absentiam; illorum erga se fidem, amorem, & observantiam: qui, cum eum, etiam inter flagella, colunt, & diligunt; veros amicos se probant. Did. Nyss. D. 4. Epiph. §. 2.

Probasti cor meum, & visitasti nos. Psal. 16. 3. Cor meum visitatione tribulationis probatum est. S. Aug. hic.

Producis ventos de thesauris suis. Psal. 134. 7. Non ad submergendum, sed ad probandum, vires humanas impellunt; ad probationem virtutum: ut agnoscamus, quid possumus; ne superbiamus, in nobis ipsis confidentes. Et ut fragilitate cognita, invocemus eum; qui potest per se non valentibus ferre juvamen. Sim. Cass. l. 5. c. 34.

In igne probatum aurum & argentum. Eccli. 2. 5. Plinius de auro l. 33. c. 3. quo saepius arsit, proficit ad bonitatem. Tribulatio prodat bonos, & malos. Si quis prope litus, ubi aves sunt, lapidem jactat; & palcos in profundum descendens, aves surfurum evolabunt. Et tamen ex eadem materia pennatorum, pinnatorumque genus emerit. Ex una etiam massa homines omnes: si tamen tribulationum lapis incurrat; mali demergent se, sed boni fursum, velut aves concinentes Deo cum gratiarum actione confluent. Octavianus hic.

Vasa figuli probas fornax, & homines iustus tentatio tribulationum. Eccl. 27. 6.

Creatura Dei facta sunt in tentationem animabus hominum. Sap. 14. 11. Quomodo factae in tentationem? Explicio: est patens, qui dubia filii sui erga se fides. Digredietur ab adibus, domi relinquens & filium, & fornicum apertum - sic Deus absentiam simulat, dum creaturas suas nostro arbitrio expositas relinquit: ut de illarum recto usu nostra fidelitatem arbitretur. Did. Nyss. D. 4. Epiph. §. 2.

Fingit se longius ire. Luc. 24. 28. Non perperam fingit, qui vult hominem in virtute, aut scientia esperiri: dum non quaerit, aut tentat decipere, sed in cogitatorum dera scientiam. Fingit saepe mater, parvulum ad terram dejecere filium, quem portat in ulnis; ut ipse tenacius haereat. Sim. Cass. l. 14. hic.

Probationis nostrae mentis ad Deum causa feriuntur plerique: ut in ipsa passione, an magis Deum? an magis temporalia diligamus? appareat: & sibi animus innotescat patiendo probatus; qui non patiendo extiterat improbus. Sim. Cass. l. 1. c. 25.

Si servi Dei nihil paterentur adversi, multi ejus servi fierent: non ob aliam causam, nisi ut pericula devitarent. Et nescio, in quo electorum, & reproborum, & demonum, in moribus esset diversitas; si omnibus communis esset amentitas, nullaque adesset adversitas. Idem ibi.

Vas vacuum probat pulsatio: virum tentatio. Vas malum streperus sonus indicat. Broymard. Patientia.

§. XXIII.

Tribulatio iustum non laedit; immo roborat.

Num. I.

Figura, & Symbola.

Rubus ardens, non combustus. Ex. 3. 2. Symbolum iusti in tribulationibus. Miraculum non minus, hominem mediis in tribulationibus, in amore Dei firmum consistere, & ab illius obsequio non divelli. Beffus D. 4. Pasch. Mare rubrum, securum Israelitis, Aegyptii ruina. Ex. 14. 22. 27.

Erut tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum. P. Spanner Poly. Tom. II.

rum. Pl. 1. 3. Arbores, quae altas radices egere, ventos exsibilant; licet in ramos, & frondes grassentur. Sed quae non nisi summa terra haerent, ad minimum procellam ejiuntur, & emoriuntur. Beffus D. 4. Pasch.

Et dixi, forsitan tenebra conculcabunt me &c. Psal. 138. 11. Tenebrae hic significant afflictionem. Quod autem dicit, est ejusmodi: circumfessus sum a malis; & dixi mihi ipsi: superabunt me mala. Saepem autem mala non mutata sunt in bona: immo vero, quod est majus; mala non mutata sunt in bona; sed malis manentibus magnam sensu benignitatem. Non dixit enim: nox deleta est; sed nox fuit lucida, hoc est, nox manens nox: mala scilicet, & calamitates, non poterunt me conculcare; sed fuit lux in nocte: hoc est, mei extitit defensio. S. Chryso. hic.

Sicut lilium inter spinas. Cant. 2. 2. Chald. Vatabl. vertunt: rosa; quia haec spinosa est. S. Gregor. Nyss. hom. 4. sicut lilium inter spinas nascitur, & efflorescit; sic anima Sancta inter tribulationes in virtute crescit, magisque reflorescit.

Sicut firmas arbores ventorum impetus irruens, & undique jactans, non evellit; sed & solidiores, & firmiores, his in curribus redit: sic & animam Sanctam, & pie viventem, tentationum incurfus, & tribulationum, non supplantat; atque etiam ad majorem patientiam praeparat. S. Chryso. ho. 4. ad pop.

Rupes, & scopuli, in medio mari, fluctibus, & tempestatibus, impediti, inanimabiles persistunt: ostrea vero, & alia conchylia, modo in litus ejiuntur, modo in fundum demerguntur. Beffus D. 4. Pasch.

Num. II.

Testimonia.

Ex Veteri, Patribus, & aliis.

Annis, quibus vidimus mala. Pl. 89. 15. En, quomodo generose animae inflicitas a Deo arumnas extenuant! quovis alio corporis sensu mala si dicerent se expertos, gravius se faterentur oppressos. At cum dicunt, mala se solum vidisse; vix se testantur afflictos. Cor enim inter arumnas premitur, auris strepitu quietur, affligitur memoria recordatione malorum, odoratus torquetur graveolentia: solus oculus, solem amulatus, arumnas videt, nec sentit; vulnera incurtus spectat, odoratus torquetur fractionem integer aspicit; sordibus adest immaculatus. Oliva l. 12. Strom. §. annis quibus.

Non conershabit iustum. Prov. 12. 21. Causae variae, cur justus nulla re contristeretur, aut turbetur. Prima: quod res omnes hujus Mundi, quae turbationem afferre possunt, parvi aestimat; nec amat: si ei auferantur non dolet. Secunda: quia refranat suas cupiditates, quae sunt causa perturbationum. Tertia: quia pacem, & quietem animi rebus omnibus anteponeat. Quarta: quia se, suaeque Deo esse curae: quare in Paterna ejus cura suaviter conquefcit. Quinta: quia mentem habet in Deo fixam; & cum eo ita se unit, ut unus cum eo Spiritus efficiatur. Cornelius hic.

Quilibet tormenta, quilibet tribulationes, quilibet hujus saeculi adversitates, undique frangant: illud, quod Deus in abscondito fecit firmum, in nobis servari non potest, non cedit. S. August. in Pl. 138. circa medium scimus, nos laedi posse a nemine, nisi deprehendantur in sceleribus suis, aut maleficiis occidere potestis, ledere non idem. S. Justinus M. Apol. 2. pro Christianis ad Antoninum Pium.

Certus sum, qui nulla nocebit adversitas, si nulla domine-tur iniquitas. S. Bernardus l. 7. in Pl. 90.

Quod iustus exercitium virtutis est; hoc iniustus poena peccati est. Origenes hom. 16. in Gen.

§. XXIV.

In tribulatione non pecca, non defice.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Neglecto firmamento aquis incumbit. Cur mare praetulit, non terra solum, sed & caelo? adamavit aliqua in aequore, quae in homine amaret. Mare ventorum vi concutitur quidem, & fervet; sed litus non excedit, quia se continet sibus. Legis memor vel in lurore. Imitare & tu mare; ut aequus sis. Oliv. l. 9. Strom. §. Spiritus Domini.

Job scidit vestimenta sua; sed labii non peccavit. Job 1. 20. 22. Turbatus sum, & non sum locutus. Pl. 76. 5. Seu adversa irruant, seu maledicta sevant, seu tentatio rugiat fervere non dedecet, peccare non libet. Idem.

Sicut ablatus coram matre sua. Pl. 130. 2. Quemadmodum puellus, qui ablatus est; qui nuper ab ubere avulsus est, nec sic quidem a matre recedit; sed sens, gemens, lugens, aegre ferens, & se afflictiens, parenti semper adhæret, nec abe-redit: ita ego, cum essem in afflictione, angustiss, & calamitatus; Deo semper adhaesi. S. Chryso. hic.

In nobilitate extollit manus vestras. Pl. 133. 2. In adversitatibus, ait, quae per diem vite hujus obscurant, nolite desce-re, sed manus vestras in opere sanctitatis extollite. S. Prosp. Aquitan. hic.

s. XXV.

Tribulationes quo animo ferendæ.

Ex Veteri.

Propitius sit mihi Dominus, ne faciam huic rem Domino meo Christo Domino &c. 1. Reg. 24. 7. David, qui a Saule mille calamitatibus affectus, errans in montibus, in speluncis; ibi crudelium hostem habuit in manibus: quem si occidisset, periculum liberatus regnum hereditabat. Maluit tamen in erumnis expectare a Deo finem; quam, hoste perempto, festinare liberationem suam. S. Ambros. in Apolog. 1. David c. 6. debitum sibi imperium diu distulit; quod sciebat Deo auctore sibi deberi. Bæza t. 1. l. 4. s. 24.

Quoniam ego in flagella, paratus sum. Ps. 37. 18. In flagella paratus est, & offert se Domino: ut, quæ placerent Deo flagella sustineret. Elegisse quidem lego David flagelli genus, quod quamquam sustineret: sed elegit, quia de tribus ei conditionibus eligendæ unus necessitas mandabat. Ubi autem non mandatur, ad omnia paratus est Dei servulus, seu corporalem agriudinem subeat, seu famam a facie inimici, sive obitum glorium. S. Ambros. hic.

Fiat misericordia tua, ut consolator me. Ps. 118. 76. Inter ærumnas multiplices, & sæva certamina tormentorum, confortium rerum istarum misericordiam petit; ut adversitates sæculi ferre possit. Non enim affert sibi talia postulat; sed in eis existit consolari. Consolatio est enim; quando misericordiam patientiam donat, tormenta sæva temperat, & afflicti animi mores beatitudinis promissione confortat. Calistodorus hic. Alius humilitatis ærumnis posceret, ut circa eum tentamenta definerent; & sedare Dominus adversa dignaretur. Iste autem, tanquam athleta fortis, & patiens, quia exerceat, & tangi, animam suam tribulationibus nosset; non tristitia dimovere desiderat; sed magis in tempore laboris sui, dari sibi verbum consolationis expiscit: ut possit forti, quæ ingruunt, mente tolerare. S. Ambr. hic. Octon. 10.

Depreme cor tuum, & sustine. Eccl. 2. 2. Cum sæviunt ætus tribulationum; cor nostrum humiliare, & elatos spiritus submittere oportet. Octavianus hic.

Ex Novo.

Intrate per angustam portam. Matth. 7. 13. Quomodo igitur, dixerit aliquis, dictum est illud: iugum meum suave est, & onus meum leve? Matth. 11. 30. nam si angusta est via, & aspera; quomodo rursus eam levem, facilemque vocat? Illud quidem dictum est propter naturam afflictionum; hoc verò propter spontaneam voluntatem aduentium. Nam fieri potest; ut, quod natura est intolerabile sit leve; si eum alacritate animi suscipiamus. S. Chrysol. hom. 3. de Lazaro.

Puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Matth. 8. 6. Puer, id est, servus, teste Luca 7. 2. Servi hominum male torquentur; Servi Dei bene est, patienter ferre, quidquid ærumnarum Deus inferat. Male torquetur est, cum indignatione pati. Bene torquetur ad coronam; male ad poenam. Pigna in Eccl. Ethol. 29.

Quid dicam? Pater. Joan. 12. 27. S. Chrysol. hom. 66. in Joan. quasi diceret: non habeo, quid dicam, ereptionem querens: propterea enim veni in horam hanc. Incarnata Dei sapientia non habet, quid dicat, ereptionem querens; & garula humana fatuitas quantas adfert executiones? Sylveira addit. hic.

Desolans sibi crucem exitur. Joan. 19. 17. Animosè, & intrepide, pericula oblata, licet gravissima, amplexanda sunt. Ecce qui ad calicis poculum trepidabat, modo crucem dolorosissimam, & ignominiosissimam, sine trepidatione bajulat. S. Cæsarius dial. 3. deprecabatur poculum, nos instruens: in pericula non inflandum esse; sed adversantia fortiter, ac viriliter, esse suscipienda. Ideo crucem, per meditationem asumptam, certo consilio deprecatur quidem: exhibitur verò super humeros, tanquam victor tollens, ibat sponte in ea clavibus suffragandus. Non sic vani homines; sed ut ait Psal. 77. 9. Filii Ephrem intendentes, & mutantes arcum, conversi sunt in die belli. Domi cruce, cædesque meditantur; in arana verò dama fugationes sunt. Bæza t. 1. l. 4. s. 1.

Aperta sunt omnia ostia. Act. 16. 26. Cur portis carceris aperitis, Paulus, & Silas, non egrediuntur? S. Chrysol. hom. 8. in ep. ad Eph. quemadmodum carcerem Paulus non egrediebatur, etiamsi potuisset; donec, qui illum consecraret, evocaret, & duceretur: ita tres pueri caminum egressi non sunt, donec, qui consecraret, egressi iussisset. Quid hic dicemus? ne videlicet in adversis liberari festinemus. Expecta longanimitas: Deus dabit finem. Sylveira hic q. 12.

Ex Patribus, & aliis.

Grata ignominia Crucis ei, qui Crucifixus ingratus non est. S. Bernardinus l. 25. in Cant. Quemadmodum mens aliqua, licet quidem semper verbere, non tamen dat tergum; neque concavitas formam in se

recipit; sed eadem semper manet, sibi que similis: sic & qui vult verum se gerere Christianum, inter diversas tribulationes, atque tentationes; sive extrinsecus ab hominibus illatas contumelias, persecutiones, damna, aut aliqua eiusmodi; sive extrinsecus a spiritibus malignis indutas angustias diversissimas, unus & idem, maneat oportet; fortiter quæcumque obvenientia perferens. S. Ephrem de fide. Si mens nostra quasi vitrum, quod ad primum perfectionis idum impatiens frangitur; sed pretiosus potius vena metalli, quæ sub mallei contusione purgatur. B. Petrus Dam. l. 4. ep. 17.

Cur tibi moleste sunt injuriæ, & adversitates quæcumque? nisi quia illa averaris? Bellum is inferis tanquam hostibus; quid mirum, si te infestant? Quod si eas amares, non essent moleste; sed potius jucundæ. Stella de contemptu &c. p. c. 2.

Si persecutio sibi affert molestiam, non conqueraris de persequente; sed potius de teipso. Quod si aliquid tibi videtur esse durum; contra te ipsum insurgit, & vindica te de inimicis tuis internis, qui te affligunt: nec conqueraris externis; cum te non nisi volentem, ledere non possint. Sicut tinea consumit pannum, ex quo nata est; & vermis rodit lignum, ex quo prodit: sic hæc onera, quæ cor tuum premunt; oriuntur ex propria tua concupiscentia. Idem ibid.

Omnes creature sunt homini, qualis homo erga seipsum est. Bona anima non potest offendi rebus exterioribus; nec malus is juveni. Idem ib. c. 43.

Calamitatis ventus neminem non incurat: resistentes querens frangit; submittentem se arundines non lædit. Drexelius Gymn. pat. p. 1. c. 1.

s. XXVI.

Tribulationes sanctis charæ, optatæ, &c.

Ex Veteri.

Adoravit Israel Deum convorsus ad lætuli caput. Genes. 47. 31. Septuag. adoravit Israel summittens virga ejus. Quid virga cum lætuli capite? in capite lætuli cervical ad capitis requiem apponitur. Virga labores, tribulationesque, in Scriptura signatur. Virga percussit justos, idem est, ac beate quiescere. S. Hilarius Ex. 11. in Matth. nunquam hilaris Sancti quiescunt; quam dum laboribus fatigantur. Escobar tom. 5. Proph. Chr. l. 8. sect. 2. obs. 3.

Servate mihi puerum Absolon. 2. Reg. 18. 5. Quæ tunc protulit; cum perduellis vota, & arma in regem tonarent, faverentque. David nunquam teneriori animi; orisque sensu, profectus est Absolonem; quam cum ab eo sede sua perelleret. E contra supplicem, avidumque paterni amplexus rejecit. 2. Reg. 14. 24. revertatur in domum suam, & faciem meam non videat. Sciebat enim, expectanti Domini sui faciem, armatum plus filium prodesse posse, quam blandum. Oliva l. 4. D. Pass. Cibi mei sunt. Job 6. 7. Iusti enim gloriantur in tribulationibus; scientes, quoniam tribulatio patientiam operatur. Rom. 5. 3. Hugo Card. hic.

Hæc mihi sit consolatio: ut affligens me dolore, non pariat; ne contradicam sermonibus Saulis. Ibid. v. 10. Cum audierit (æquus generosus) lucinam, dicit vobis! Job 39. 25. Vobis est interjectio animi gemitibus. Gulielmus Par. lib. de morib. tr. de spe: sicut gaudet equi, cum signum imminentes conficitur audierit: sic & Dei amici humilissimi gaudio gaudent; cum bellum tribulationis confurgere cognoverint. Eicob. t. 1. Mir. Chr. l. 1. Obs. 2.

Venerunt ad eum omnes fratres sui, & universa sorores sue, & cuncti; qui noverant eum prius - consolati sunt eum super omni malo, quod intulerat Dominus super eum. Job 42. 11. Quod non fecerunt; quando in mediis angustis postus magis eorum solatio egebat. Jam mala præterierant; cur ergo cum solantur? nam ubi nihil ærumnarum sit; non videtur esse locus consolationis, & compassionis; inquit Pineda hic. Respondeo: consolati sunt eum, non de alio, quam quod jam pati cessasset. Nam viro iusto crux fumma, sine cruce esse. Did. Nyss. D. 20. Pent. s. 3.

Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Ps. 23. 4. Ipsa me non afflixerunt; sed potius consolata sunt: quia in his intelligo, te esse memorem mei? S. Laur. Just. hic.

Quam magna multiplicatio dulcedinis tua Domine! Psal. 30. 20. Dulcis est, cum corrigis dulcis, cum percutis; dulcis, cum credentibus æterna præmia compromittit. Calistodorus hic.

Quoniam placentur servis tuis lapides ejus. Ps. 101. 15. Per lapides, qui duri sunt, intelligi possunt tribulationes; quæ duræ, & aspera sunt: tamen placent servis Domini. Unde cantat Eccl. de S. Stephano: lapides torrentis illi dulces fuerunt: Hugo Card. hic.

Mihi nimis honorati sunt amici tui Deus. Psal. 138. 17. Hebr. mihi valde pretiosa sunt afflictiones tue Deus. Fasciculus myrrha dilectus meus mihi. Cant. 1. 12. Mirari latet, quod possit patientiæ, non cupiditatem solum in sponia; sed etiam pretium. Non modo myrrham complectitur, sed etiam venerat. Myrrham non solum non horret; sed quasi vicariam sponiam; in id ipsum putat esse dilectum. David quidem clamabat: quoniam pro-

s. XXVII.

Tribulationes apprehende bona anima.

Ex Veteri.

Egredientes autem anima pro dolore, & imminente iam morte, vocavit nomen filii sui Benoni, id est, filius doloris mei. Pater verò appellavit eum Benjamin, id est, filius dextera. Gen. 35. 18. Non respexit dolorem matris; sed robur, felicitatem, dextera vocabulo significata. Sic quando res quædam habet, quo exhalare possit, & quo contristare, spectanda est, quo solari, non quo tristare potest. Did. Nyss. p. 2. l. 9. Pol. Cœl. c. 7.

Retardatque somnium, quæ aliquando videtur. Gen. 47. 9. Non dicit, eum memorem ventidionis, aut mortis sibi intentatæ, sed somnium. Oleaster. Ecce alba regis, transeat unus de pueris regis, & tollat eum. 1. Reg. 26. 22. Cur hastam solam, non etiam Scyphum, restituit? Quid accidit David, dum errepitum regem Palestro mitigaret? Nisus est contere David lancea in pariete. 1. Reg. 19. 10. Si bonus David lanceam penes se retinisset, poterat tantæ malevolentie eum perpetuo admonere, & ad vindictam stimulare. S. yppium retinet; qui refrigerium adferre potest animo inflammato. Did. Nyss. D. 3. Pent.

Servate mihi puerum Absolon. 2. Reg. 18. 5. Confecto proelio, quærit: esse pax pueri Absolon? At indicata ejus morte, sibi mi Absolon! Absolon filii mi? &c. v. 33. Cum viveret, aut vivere putaretur Absolon, puer identidem vocabatur; cum verò in vivis esse desit, Filium ter, quaterque, appellatur. S. Ambros. in Pl. 118. 7. quæ ratione ante puerum dicit, postea filium nominavit? Cur non in utroque, aut puerum dicit, aut filium? Respondeo ad sensum Ambrosii: puerum vocavit, & cogitavit Absolonem; cum perduellis secleri vacabat, aut vacare putabatur: ut & ipse pater levius ferret, quod ab impotente sibi puero impeditur; & belli duces ab illo violentas manus abstinerent; quod nullam sibi esse neci parare gloriam viri possent. Si filium, si patriam, tunc cogitasset; quomodo non iraci tali filio patre potuisset? quomodo mandare suis tribunis; ut serarent, viyum filium, qui vivere patrem volebat. Ambros. non ergo pietatis nomen accipere debebat, sed infirmitatis: ideoque vir iustus, quod religiosis fuit, tacuit, quod infirmitatis aspectu. Ubi verò est mortuus, apud piam patrem personæ crimen defecit, naturæ nomen remansit. Did. Nyss. D. 3. Pent. s. 3.

Nidus egrissus sum de nero matris meæ, & nidus reversus illic. Job 1. 21. Pro servanda patientia illud tempus ad memoriam reduxit, quo necdum ista, quæ perdidit habebat. Ubi, dum intuetur, quod illa aliquando non habuit, dolorum temperet, quod amittit. Magna enim consolatio est, in rerum amissione illa tempora in memoriam reducere, quibus nos contigit res, quas perdidimus, non habuisse. S. Gregor. mor. l. 2. c. 12.

Foderunt manus meas, & pedes meos. Ps. 27. 17. Non dicit, transfixerunt, sed foderunt; ut notetur fructus, qui inde secutus est, scilicet æterna beatus. Hugo Card. hic.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

Joannes in vinculis &c. Matth. 11. 2. Quod Herodes Joanni faciebat pro poena, ille suscipiebat pro beneficio; & ira ejus, quasi Dei misericordia fruebatur. Auth. Imp. hom. 27. hic. Joannes, non loci, in quo versabatur villitatem; sed occasionem bene merendi, quæ se ibi offerrebat, attendebat; & vinculum non probra, sed lucra spectabat. Did. Nyss. Pol. Cœl. p. 1. l. 4. c. 8.

Sicut fuit Jonas &c. Matth. 12. 40. Cur potius fux sepulchrum, quam mortis, Dominus dat signum? In morte multis injuriis, opprobriis, & tormentis affectus; in sepulchro honoratus quievit. Exit sepulchrum ejus gloriosum. If. 11. 10. De morte, & doloribus, videtur obliviscij; & ansam gloriæ apprehendit. Sylveira hic q. 12.

Fallum est autem, cum compleverunt dies assumptionis ejus; & ipse faciem suam sermavit, ut iret in Jerusalem. Luc. 9. 51. hoc est cum inflabat tempus, quæ postquam sustinisset salutarem passionem pro nobis, oportebat assum in caelum, & considere Patri. Theophylactus. Non memorat dolores, sed gloriam. Sylveira in Matth. 12. q. 12.

Auferamus carceris nomen, & sceffum vocemus. Est corpus includitur, est caro detinetur; & omnia spiritui patent. Vagare spiritus, spatia spiritus: & non stadia opaca proponens tibi; sed illam viam, quæ ad Deum ducit. Quoties eam spiritu deambulaveris, toties in carcere non eris. Tertull. l. ad MM. c. 2.

Talis iustorum mos est; ut quando aliquid pro Deo ferunt; non res ipsas, quæ sunt spectent; sed causam secum expendant. Hh 3

propter te mortificamur tota die. Pl. 43. 22. Et Paulus: ego stigmata D. Jesu in corpore meo porto. Gal. 6. 17. ille propter Deum; hic in similitudinem Domini, confossum se putat. Sponia verò eò mirabiliter prorexit; ut non Deo putet esse, seu imaginem, seu simulacrum; sed Deum. Oliva l. 3. Strom. §. Fasciculus myrrha.

Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo. Cant. 2. 5. Chald. & Hebr. fulcite me ignibus plurimis. Non expetit auratum spondam, nec plumeum stragulum; sed pyras, & rogos, stridentium flammarum, pro lectisterio. Inter utulata li signa, velut inter flores recumbit. Unde Symmachus legit: requiescere me fecisti in flore. S. Chrysol. l. 13. de Sanct. Laur. tunc oblata est torrenda, & assanda, martyrio nobilis illa Laurentii craticula: astrictus est ferro: sed ille craticulam supplicij lætium præconis putabat. Theodoretus in Dan. 3. 24. tanta intus pietatis quærens ferentate Deum colentes fruebantur, ut per ignitos carbones, quasi per quædam rosas incederent. Arcones in Is. 1. 25. Dific. 3. Fulcite me floribus. Origenes ait, in Græco habetur: confirmate me in myrrhis.

Et de portis tribulationum, quæ circumdederunt me. Eccl. 51. 5. Quis captivum januis circumdedit? & non magis muro vallavit? Cui vel janux desunt, vel portis foribus foramen sit? Quid? nisi spes evadendi ex portis assilget? sed tribulationum magis metuenda sunt portæ, quam muri. Neque enim difficilis occasio fe offert, durius eum tormentis confingit. At si elabendi occasio fe offert, durius eum tormentis confingit. Quis potuit transgredi, & non est transgressus. Eccl. 31. 10. clogium est fortitudinis non vulgaris. Inter Martyres uberrime laudamus; quod facilis eos tormenta declinare potuisset, & noluisse cognoscimus. Davidi aperta porta est evadendi manus Saulis. 1. Reg. 24. 4. quando in spelunca deprehensum Inermem, & solum potuit occidere. At tanta opportunitate trucidandi hostis minime utum, quis non super? Potuit Christus de cruce descendere: sed non minoris virtus fuit, perstitisse in cruce, facta sibi portæ declinandi, quam cruce subsistere. Oliva l. 12. Strom. §. Et de portis tribulationum.

Volvite ad me vultus de Seraphim, & in manu ejus calculus, quem scripse intulerat de altari; & teigite et memm. Is. 6. 6. 7. Strupes; & ex regali effluentia copiarum coelestium, ex regis Christi regnantis gazis; nihil aliud ad Isaiam delatum de superis, nisi calculus, & fer carbonum; in quo Isaias figeret oscula. S. Hieron. ep. 144. ad Damalum: forscipem, de qua altaris carbo comprehensus est, propriam Isaiæ affertit passionem, qua sub Mansse ferre intersectus est. Vates hæc omnia osculatur, tanquam quod coeleste. Ludovicus de Alcazar expendit hic, cur Hebraus vocem prunam? Sept. verò calculum? in manus ejus carboniculus. Ait, in prunis indicari Apostolorum virorum persecutiones: quæ, licet aspectu terreat, & videantur, ut carbones urere; julli tamen reputant pro lapidibus pretiosis. Arcones in Is. 1. 4. Dific. 4.

Ex Novo.

Quæcumque scripse sunt, ad nostram doctrinam scripse sunt: ut per patientiam, & consolationem, scripturarum, spem habeamus. Deus autem patientia, & solati, dec vobis idipsum sapere &c. Rom. 15. 4. 5.

Sicut abundans passiones Christi in notis, ita & per Christum abundat consolatio nostra. 2. Cor. 1. 5. Multa mihi fiducia est apud vos, multa mihi gloria pro vobis: repletus sum consolatione, & superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. 2. Cor. 7. 4.

Ascendens Christus in altum. Ephes. 48. In altum, id est, in caelum, inquit Chrysolomus. Solut B. Dorotheus doct. 22. ait: ascendens in crucem voluptate sua; & peccatum, ruinæ nostræ causam, cruci affigens, captivum duxit captivitatem. Altum hoc Chrysolomus caelum est, Dorotheo crux. Sed qui istud: cum a celo cruce non minus distet, quam terra? sic forte loquatur, qui nescit, quid sit pro Deo pati: nam qui novit, quid sit homi in cruce; illi crux par celo est. Exultabant Sancti in gloria, letabatur in cubilibus suis. Pl. 149. 5. Euthymius: exultabant sancti in futura gloria. S. Hieronymus: exultabant Sancti in gloria, in cruce. Sed quid gloriæ colorum & crucis? si exultabant Sancti in gloria caelorum, quomodo in gloria crucis? Respondeo: iusto gloria, & crux; crux, & gloria; idem sunt. Tantam nempe ex passione cepit voluptatem: ut perinde habeat; sive in caelum, sive in crucem ire jubeatur. Did. Nyss. D. 20. Pent. s. 4.

Exempla historica.

Venerabilis P. F. Joannes à Cruce, tria solebat à Deo petere. Primum labores. Secundum, nè præul existens è vita migraret. Tertium, ut abjectus, & vilipensus viveret, ac moreretur. Cum ante imaginem Christi D. crucem bajulantis orationis vacaret; hæc vocem audivit: Joannes, quid vis pro laboribus? & ille: Domine pati, & contempni pro te. Diceri solebat: quid scit? qui pro Christo pati nescit? In compendio vitæ s. 9.

B. Godefridus Capenberg. Præmonstr. in tribulationibus R. P. Spanner Poly. Tom. II.

dentis, facile omnia ferant. Quandoquidem & Paulus genitum Doctorem vincula, ad tribunalia abductiones, quotidiana pericula; multas illas, & intolerabiles, afflictiones; leviter vocabat: non quod natura tales essent; sed quia causa, propter quam fiebant, talem ei sententiam ingenerabat. S. Chryl. hom. 25. in Gen.

Unaquaque res duas habet anas; unam tolerabilem, alteram intolerabilem. Si frater injuriam fecerit, non ea prehende, qua facit injuriam: ea enim ejus anas est intolerabilis. Sed illinc potius esse fratrem, esse una educatum. Sic prehendens eam, quae tolerabilis. Epictetus c. 65. Enchiridion.

§. XXVIII.

In tribulatione fac ex necessitate virtutem.

CRAS TU, & filii tui, mecum eritis. 1. Reg. 28. 19. Quare abulens: cur Saul filios suos in conspectum educerit, in quo illos occubituros prenoverat? Respondet q. 3. in c. ult. hujus libri: quia putavit, quod necesse erat; quod tam ipse, quam filii ejus, morentur: ideo nullo modo poterant evadere hanc mortem. Melius ergo fuit, quod viriliter in bello morentur, pugnando pro Israel; quam ignominiose fugiendo desideratam vitam conservare non possent.

Fuge Dil. de mi, & assimila caprea Sec. Cant. 5. 15. Ardebat desiderio sponsi sponsa dicens: quis mihi det te fratrem meum &c. Votis potita quid dicit? fuge. Si sponsum adeo percipiebatur, cur celerem ejus abitum optat? V. Beda: quod ait fuge dilecte mi, non optando loquitur (quis enim eum, quem diligit, a sua fugare presentia velit) sed ejus potius voluntate servando: memor videlicet consuetudinis ipsius, qua se, in medio sepe sermone relinquens, transierat, ac declinavit: memor enim suae consuetudinis; quia illum in hujus temporis, vel peregrinationis, loco continuè videre non possit. Nam si necesse fuit ab illo nonnunquam deseri; prudentia fuit, hoc sponte petere, quod necessario toleratura erat. Did. Nyss. Dom. infra Ocl. Asc. §. 4.

Humilitatis sub potenti manu Dei. 1. Petri 5. 6. q. d. Si manus ejus effugere; impossibile; si tanto Domino subdi, necesse est: humilitatis volentes, & de necessitate virtutem facite. Idem ibidem.

Hoc totius Christianitatis est robur, scire de necessitate virtutum; & penalitates, & verbera, contumelias, & opprobria, vulnera, sic & mortem, in arma constare virtutum; & de his scalam facere caelos pertingentem. Sim. Cass. l. 8. c. 38.

§. XXIX.

Varia alia motiva.

IN virga indignationis ejus. Thren. 3. 1. Aliam quidem putat esse virgam furoris Dei; aliam virgam directionis, & virgam regni ejus; aliam vero indignationis: quoniam alia est ferrea, inflexibilis, qua coneruntur impii, tanquam vasa testes in ira furoris Dei. Alia, qua in aequitate Sancti reguntur; donec perveniunt ad bravium luperae vocationis. Alia illa, de qua ad Jerusalem Dominus: in indignatione non percussit. Isa. 60. 10. & in reconciliatione mea miseratus sum tui. Sub hac enim virga ad hoc percussit Deus, ut miseretur; ad hoc vulnerat, ut sanet. S. Paschasius hic. Adversitas, quae a Domino est, plena justitiae, plena aequitatis, plenam misericordiae est. Idem ibidem.

Domine, hic autem quid? Joan. 21. 21. Hunc ita Domino dilectum cum respexisset Petrus, statim interrogavit, quis vite illius terminus immineret? Quia communiter hominibus insitum esse videtur; ut optent, si quid periculi subituri sunt; non se solos, sed ceteros etiam, aut videre similia pati, aut saltem audire, perpeffos fuisse; vel omnino idem passuros. S. Cyrill. Alex. l. 13. in Joan. David, vicinus mortis, ait filio suo Salomon: ego vitam ingrediar universa terra. 3. Reg. 2. 2. id est, ad Patres meos abeo; & viam omnibus; qui nunc sunt, qui post me erunt, communem viam ingredior. Cur communem dicit? ut mortem suam sibi, & filio suam faciat. Sylveira in Apoc. 7. q. 16.

Participi in tribulatione. Apoc. 1. 9. Hoc apponit: quia & ipse levitavit Domitiani expertus, & in Pathmos relegatus. Et hoc dicit ad multam Fidelium consolationem: nam videntes communicationem in laboribus cum Joanne dilecto; inde singulare in se divini amoris discunt argumentum, multa ob fidem pati. Sylveira hic.

Quod si tantus ostenditur, & probatur, Christianorum Martyrum populus; nemo difficile, vel arduum putes, se Martyrem fieri; quando videt Martyrum populum non posse numerari. S. Cyprianus exhort. ad MM. c. 21.

Si leoni taurus obijctur disperendus, ut princeps videns laetur: & tu discepereris, ut Deus videns laetur: satis, superque esset, ut hoc patienter tolerares. Oforius in die SS. Innocent.

Cum te videris tribulari; si perquiras, multas invenies

causas. Et si alia non esset, praeter voluntatem divinam, & gloriam ejus; hae satis est. An non leoni obijctur canis, vel taurus, dilaniandus, ut principi spectacula praebatur? Id. f. 4. D. 4. Quadr.

Quantumlibet nobis anxietatum pateras vite praesentis propinet afflictio; parva toleramus; si recordamur, quid biberit ad parvulum; qui invitat ad coelum. Sidonius Apollin. l. 9. ep. 4.

Refertur de anima cujusdam Sancti; qui multas in hac vita arumnas sustinuerat: quod, dum post mortem amico appareret, illoque quareret; num tantis doloribus condigna illi fuerint gaudia? responderit: Ipsa prima Coelium salutatio, qua me coelum ingredientem complexi sunt; ac praesertim primum Christi osculum, quo me deosculatus est ita mihi suave accidit; ut mox omnium laborum me oblivisci fecerit; omniumque dolorum memoriam mihi abstergerit, juxta illud: absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum. Apoc. 21. 4. Cornelius in Cant. 1. 1.

Equum indomitum etiam peritissimum equitandi timet concendere: at, postquam domitus est, pueri ipsi in eo equitate audent: Crux, antequam Christus eam conscenderet, equus erat indomitus: quotquot eam conscendebant, prosternebat, eorum honorem; & vitam adimens. At postquam eam animosus conscendit, ita domita, ac mansuetata remanet; ut pueri, & senes, intrepidam eam ascenderint. Dicitur conde. 2. in festo S. Andreae.

§. XXX.

In tribulatione solatia, & refugia.

POSITIS genibus orabat. Luc. 22. 41. Orabat, completurus opus redemptionis nostrae. Docuit nos; frustra optari vincula, & crucem; nisi oratione arceamur. Praesumptio est, non amor; carnificibus occurrere sine oratione. Paratus Petrus & in carcerem, & in mortem ire cum Jesu. Luc. 22. 43. dum orationem negligit, Magistram deserit. Dormivit, cum orandum erat; negavit, cum palma delata est moriendi cum Christo. Vicit Moyses Amelech. Ex. 17. 11. sed oravit: timuit ancillam Petrus; sed non oravit. Oliva t. 2. Strom. §. Positis genibus.

Nullum majus, nullum melius, negotium est in tribulatione; quam recedere ab eo strepitu, qui foris est; & ire interiora mentis secretiora: Ibi Deum invocare, ubi nemo videt, gementem, & subvenientem. S. August. in Pf. 34.

Lenit dolores patientis Christiani, assidua recordatio in cruce pendens. Petrus Cell. c. 22.

Qui crucem post Christum ferre amant; crucem ipsam sine crucis sensu ferunt: qui verò eam fugiunt; si soli crucis pondere onerantur. Ildorus Clarus. Orat. 9.

TITULUS XII.

SS. TRINITAS.

§. I.

Figura, Symbola, Testimonia.

Ex Veteri.

Faciamus hominem ad imaginem. Gen. 1. 26. Non allocutus Angelum: quia cum Deo ad creationem non concurrerunt. Homo non factus ad similitudinem Angeli. Ut tamen unum Deum doceret, dixit, ad imaginem, non ad imagines. Paoletti Dom. 6. Pasch. Igitur in opere mundanae fabricae, cuictorunque creatione, omnipotens, omnia sciens, omnibus commendatur benigna Trinitas. Bonitas quippe, vel Charitas, Dei Spiritus Sancti est. Qui, cum Patrem, ut omnia per Verbum operaretur excitaverit; tum verò in plasmatione hominis ita studiosum reddidit; ut nihil eorum subtraheret, quae conferre potuit. Quid enim taliter conditio homini, praeter naturalem divinitatem desuit? Igitur in plasmatione hominis benevolentia Dei; quae est Spiritus S. maxime operam suam exhibuit; cum ei (utpote creatus) naturaliter non poterat esse Deus, gratia sui similitudinem Dei contulit. Rupertus l. 11. c. 17.

Veneruntque duo Angeli. Gen. 19. 1. Duo scilicet, qui ab Abrahamo recefferant, tertio cum eo remanente. Angelus unus est tribus, representans Deum Patrem, manifestat cum Abraham: ut ejus domum benediceret; cumque patrem efficeret ad generandum Isaac. Unde hic Angelus videtur fuisse medius, & primarius inter tres: puta Michael; qui duos socios Gabrielem, & Raphaelen, misit ad excitandum Sodomam; Gabriel enim, juxta etymon suum, est fortitudo Dei; puta fortis executor divinae justitiae: hicque representat secundam in Trinitate Personam. Raphael, verò videtur esse Angelus praesens castitatis, summique odor libidinis, Cornelius hic.

In Arca testamenti tria continebantur: virga Aaron, tabulae

bulae Legis, manna sapientiae. In virga designatur potentia Patris, in tabulis sapientia Filii, in magna bonitas Spiritus Sancti. Marcantius D. Trinitatis.

Sic benedicit filii Israel benedicit sibi Dominus, & custodiat te. Offendat Dominus faciem suam tibi, & miseretur tui. Convertere Dominus vulvum suum ad te, & det tibi pacem. Num. 6. 23. 24. &c. Ob tres Personas, quarum quilibet est Deus, Dominus ter repetitur. Sed, ut monstrat, unum tantum esse Deum subdit: invocabantque nomen meum super filios Israel. v. 27. Non dicit nomina nostra. Paoletti D. 6. Pasch.

Audi Israel: Dominus Deus noster, Dominus unus est. Deuter. 6. 4. Ponitur hic tria vocabula: scilicet Dominus; quod est nomen potentiae, quae Patri tribuitur: Deus nomen sapientiae, quae Filio appropriatur: Tuus, nomen bonitatis, quae Spiritui S. attribuitur. Sanct. Vinc. Ferr. f. de S. Jacobo Apot.

Benedicat. Psalm. 66. 8. id est, multiplicet nos Deus Pater. Benedicat nos Deus Filius; benedicat nos Deus Spiritus S. & sic multiplicet, ut tandem metuant eum omnes fines terrae; ut tota terra Creatorem colat, non creaturam: Remigius Antioch. hic.

Funiculus triplex. Eccl. 4. 12. est SS. Trinitas; quae est fons omnis societatis, amicitiae, & concordiae. S. Paulinus ep. 4. ad Severum.

Oculatur me osculo oris sui. Cant. 1. 1. Symbolicè notantur hic tres SS. Trinitatis Personae: per osculatur Pater: per oris Filius: hic enim est os, & Verbum Patris per osculo Spiritus Sanctus: hic enim est nexus, amor, & quasi osculum; quo se osculantur Pater, & Filius. Ita S. Bernardus l. 7. apud Cornelium hic.

Omnis in mensura, numero, & pondere dispensasti. Sap. 11. 21. Secundum hanc ordinationem omnis actio nostra debet esse mensurata, numerata, & ponderata: hoc est, in virtute Patris, cui mensura: in virtute Filii, cui numerus: in virtute Spiritus S. cui pondus adscribitur. S. Albertus M. par. animae cap. 8.

Et dixit AAA. Jer. 1. 6. Viegas in Apoc. 9. Sect. 5. n. 4. SS. Trinitas mysterium hic innui putat. Ter enim, inquit, dixit A., quae balbutientis, & infantis, adhuc vox est, propter tres Personas divinas: ut indicaret; se comparatione ejus mysterii infanssem esse, & nescientem adhuc articulatè loqui. Loquebatur enim cum eo SS. Trinitas: Pater dicens, novi te. Filius, sanctificasti te: Spiritus S. Prophetam dedi te.

Ex Novo.

Scriptum est. Matth. 4. 7. Ter in hac concertatione Evangelium refert, Christum dixisse: Scriptum est. Tanquam, quidquid sit in divina Scriptura, sit in Trinitate diffusum. Simon Cass. l. 9. t. 6.

Removens cum Abraham, Isaac, & Jacob. Matth. 8. 11. In Abraham Pater, in Isaac Filius, in Jacob Spiritus S. ostenditur. Sim. Cass. l. 5. c. 12.

Designavit Dominus & alios Septuaginta duos. Luc. 10. 1. S. Aug. in qq. Evang. Beda, Hugo: per hunc numerum ostendit Dominus; quod per hos, & eorum lequaces erat annuntiaturus, Mundo fidem Trinitatis. Una die per viginti quatuor horas à sole totum illustratur orbis: Sol ergo, per triiduum ambitum suum, Septuaginta duas horas facit. Christus, qui se diem, ac lucem appellat, per hanc praedicationem numerum significat fidem, & illum Trinitatis toti orbi annuntiare, ac per Mundum maxime illuminare. Sylveira hic.

Et ingressus à Moysi, & omnibus Prophetis &c. Luc. 24. 27. Lex te Patrem Legislatorem praesentat: Evangelium te Filium incarnatum: Prophecia te Spiritum Sanctum; qui locutus est per Propheas. Patri adscribitur aeternitas, Filio veritas, Spiritu S. charitas. Patri providentia, Filio Sapientia, Spiritu S. Ordo, & unio. Patri creato, Filio gubernatio, Spiritu S. conservatio. Patri praedestinatio, Filio redemptio, Spiritu S. sanctificatio. Patri via purgativa, Filio illuminativa, Spiritu S. unitiva. Patri praesentia, Filio praesentia, Spiritu S. futura. Patri principium, Filio medium, Spiritu S. finis, & terminus: Sicut memoria parit intellectionem, intellectione amorem. Et sicut fides parit spem, spes charitatem: ita Pater generat Filium, Filius cum Patre spirat Spiritum Sanctum. Cornelius in dedic. ad SS. Trin. Comment. in 4. Proph. Majores.

Regnum non habebat &c. Apoc. 4. 8. Trisagion non solum continet mysterium SS. Trinitatis; sed totum Apostolorum symbolum, totamque Evangelii doctrinam. Cum enim Seraphini Patri acclamant Sanctus, significant, sanctitatem Patris ostendi in creatione, Filio in Redemptione, Spiritu S. in sanctificatione. Cornelius hic.

Ex Patribus, & aliis.

Cum novem sint ordines Angelorum; quare, tribus exclusis, tantum sex in Praefatione ponuntur? Dionysius tres esse tradit Ordines Angelorum: trinos in singulis ponens: ut R. P. Spanner Poly. Tom. II.

similitudo Trinitatis eis insinuatur impressa. Sunt enim tres Ordines superiores, Seraphim, Cherubim, Throni. Medii, Dominationes, Principatus, Potestates. Inferiores, Virtutes, Archangeli, Angeli. De singulis autem hic ordo medius subtrahitur; de superioribus Cherubim, de mediis Principatus, de inferioribus autem Archangeli: Quia ad comparationem Trinitatis aeternae (cujus majestas hic praecipue commendatur) omnis alia Trinitas diminuta reperitur, & imperfecta. Innocentius III. P. de fact. alt. myst. l. 2. c. 61.

Quoddam in creatura Trinitatis vestigium relucet in omnibus creaturis, tam in Angelo, quam in homine, quam in Mundo. Id. ib.

Pater lux ingentissima; Filius splendor pulcherrimus, & fulgentissimus; Spiritus S. amor ardentissimus. S. Bonaventura f. 21.

Ostenditur per omnem creaturam, quod in omnibus creaturis est vestigium Trinitatis: omnia in mensura, & numero, & pondere dispensant. Sap. 11. 21. Glossa: in his tribus Dominus instituit, & gubernat, & judicaturus est. S. Bonav. f. 3. in Octava Pent.

Videmus in rebus procreatis imagines rerum, nobis divinarum naturarum indicantes: ut cum dicimus summam S. Trinitatis excellentiam, per solem, & lucem, & radium: aut per rosam plantam, & florem, & odorem declarari. S. Joan. Damasc. orat. 1. de imaginib.

Unus sol, unus Deus: in una essentia tres Personae. In uno sole una substantia; & ab una substantia tres formae, lux, splendor, calor. De Patre dicitur. 1. Joan. 1. 5. Deus lux est, & tenebra in eo non sunt ulla. De Filio dicitur: quicumque sit splendor gloria, & figura substantiae ejus. Hebr. 1. 3. De Spiritu S. dicitur: ignem veni mittere in terram. Luc. 12. 49. S. Thom. Vill. conc. 1. de S. Augustino.

Per memoriam Patris similes sumus, per intelligentiam Filio, per voluntatem Spiritui S. S. Bernardus l. de anima c. 11. sive Medit.

Quare in Missa ponantur panis, vinum, & aqua? In pane, qui corroborat, intelligitur Pater, qui est omnium fortitudo: in vino, quod laxificat, intelligitur Filius; qui est gaudium omnium nostrum: in aqua, quae mundat, & lavat intelligitur Spiritus S. Ezech. 36. 25. Effundam &c. S. Th. Aqu. Opusc. 18. de exposit. Missae Art. 2.

Osculum sanctum est; quod in signum S. Trinitatis datur. Idem in c. 16. Rom. Lect. 1.

Tria sunt invisibilia Dei: potentia, sapientia, & benignitas. Ab his tribus procedunt omnia; in his tribus consistunt omnia; per hae tria reguntur omnia. Potentia creat, Sapientia gubernat, Benignitas conservat. Quae tamen tria, sicut in Deo ineffabiliter unum sunt; ita in operatione separari non possunt. Potentia per benignitatem sapienter creat: Sapientia per potentiam benignè gubernat: Benignitas per sapientiam potenter conservat. Potentiam manifestat creaturarum immensitas, sapientiam decor bonitatem, utilitas. Richardus à S. Vict. l. 2. c. 2.

Impossibile foret hoc Verbum esse Deum, si à Patre, & Spiritu S. esset separabile. Sicut ab hac dictione ita, quae veritatem sonat, & tres in se literas continet, exemplum habetur, Si illarum enim aliquam subtrahas, eandem dictionem non efficerent. Simili modo intelligentium est de tribus in una divinitate Personis. Revel. Sanct. Brigittae in die Domin. Lect. 1. c. 1.

Specialiter ignis representat SS. Trinitatem: quia ignis apparet tripliciter: in flamma luce, & carbone. Aqua triplex, condensata in nube, congelata in glacie, liquida in fonte, vel flumine. Terra. II. 49. 12. quis apponit tribus dicitis mollem terra? Omnis res habet principium, medium, & finem. Omnis sonus, juxta Isidorum, harmonicus, aut voce editur, scilicet per fauces, aut flatu, scilicet per fistulas; aut pulsu, scilicet per tympanum, Pfalterium, & Citharam. Gemiani c. 81. l. 1.

In nomine Jesu, ut dicit Ambrosius, tota Trinitas representatur; quia Jesus interpretatur unctus: in quo intelligitur, unctus ungens, & unctio. Idem ibid.

Sicut tres colores faciunt in circulo caelesti iridem; ita tres Personae in deitate faciunt Triadem: puta unum, triumque Deum. Cornelius Comm. in 4. Proph. Major. in dedic.

Sicut idem numero Christus existit in tribus hostiis consecratis, & hostiae realiter à se distinguuntur; cum tamen essentiam habeant plane eandem, ninirum idem Corpus Christi: ita etiam essentia divina existit in tribus personis, quae in ratione personae realiter differunt; cum essentiam habeant eandem, & individuum. Idem ibidem.